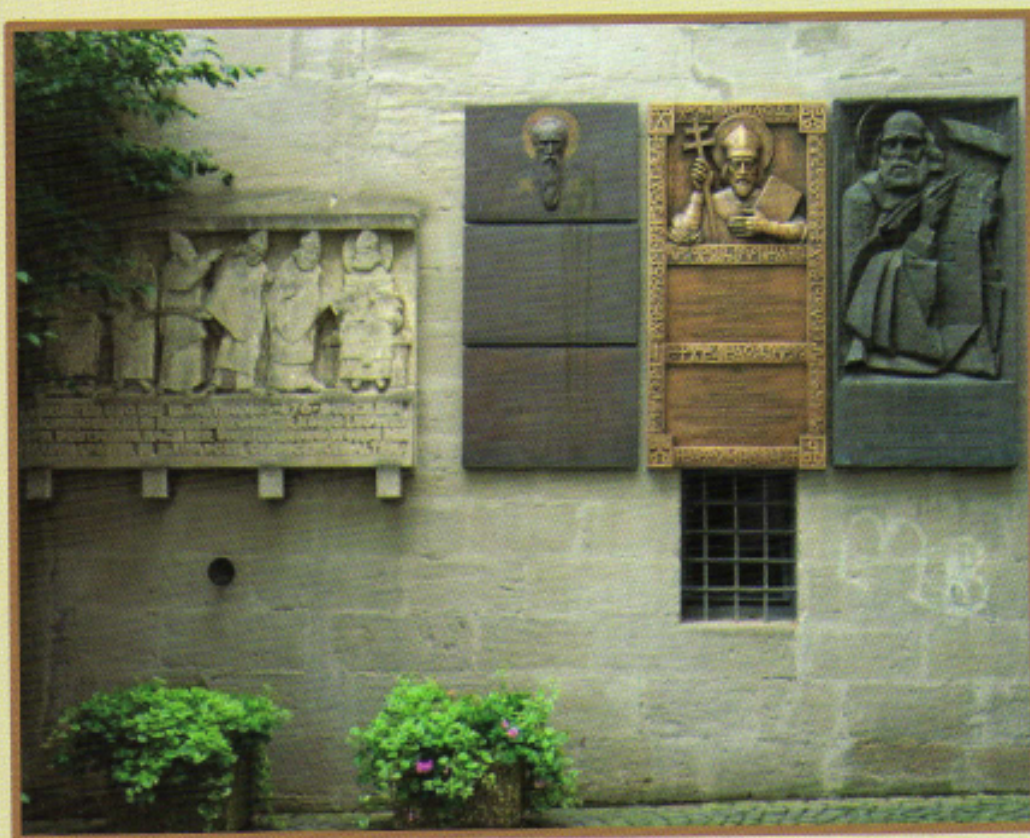

ПЕЛАГОНСКИ КУЛТУРНО НАУЧНИ СРЕДБИ

Споменикот на „Св. Методиј“ во Елванген (Ellwangen) - Германија

ЗБОРНИК - 13

НОВАЦИ, 2017

Издавач

Пелагонски културно-научни средби
-Новаци, Битолско

За издавачот

Ѓорѓи Лазаревски

Главен и одговорен уредник

Ѓорѓи Лазаревски

Редакција

Ѓорѓи Лазаревски
Проф. д-р Благоја Брајановски
Панде Манојлов
Ристе Котевски
Јован Ѓуровски

Секретар на редакција

Трајан Митровски

Јазична редакција

Јазичната редакција на текстовите е извршена од самите автори

Компјутерска обработка

Ѓорѓи Лазаревски

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

821.163.3(062)

ПЕЛАГОНИСКИ културно-научни средби Новаци : зборник-13 на научни трудови / [главен и одговорен уредник Горѓи Лазаревски]. - Новаци : Пелагониски културно-научни средби, 2018. - 331 стр. : илустр. ; 25 см

Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-66193-0-5

а) Македонска книжевност - Собири
COBISS.MK-ID 107047690

Издавач

Пелагонски културно-научни средби – Новаци

За издавачот

Ѓорѓи Лазаревски

**Пелагонски културно-научни средби
Зборник 13**

Компјутерска подготовка

Ѓорѓи Лазаревски

Технички уредник

„Мегасофт – плус“ – Битола

Печати

„Графопром“ – Битола

Тираж

200 примероци

Печатењето на Зборникот го помогна Општина Новаци.
Изразуваме голема благодарност.

СОДРЖИНА

Ѓорѓи ЛАЗАРЕВСКИ	
Пригоден збор кон Седумнаесеттата Пелагонска	
културно-научна средба	5
Љубе КУЗМАНОВСКИ	
Обраќање кон Седумнаесеттата Пелагонска културно-	
научна средба	7
Стојан ЃУРОВСКИ	
Поздравен говор на Седумнаесеттата Пелагонска	
културно-научна средби	8
Ѓорѓи ЛАЗАРЕВСКИ	
Дејност и творештво на проф. д-р Трајко Огненовски ...	9
Проф. д-р Трајко ОГНЕЛОВСКИ	
Доделената Повелба за мене е чест и обврска	15
Проф. д-р Благоја БРАЈАНОВСКИ	
Живот и дело на проф. д-р Јорде Јаќимовски	17
Проф. д-р Вера СТОЈЧЕВСКА – АНТИЌ	
Кон одредени текстови од мариовското	
народно творештво	34
Ѓорѓи ЛАЗАРЕВСКИ	
Пред споменикот на Св. Методиј во Елванген	39
Проф. д-р Даниела АНДОНОВСКА – ТРАЈКОВСКА	
- На мојот учител	52
- Карпа	54
- Антонимија	55
- Празнина	55
- Кругови во песокот	57
Панде МАНОЈЛОВ	
- Август заминува	58
- Дедо ми	59
- Есен во Битола	60
- Гроздобер	62
Радован П. ЦВЕТКОВСКИ	
- Камен	63
- Урна	63
- На дофат на нишанот	64

Петко ШИПИНКАРОВСКИ	
-О, ти	66
-Езеро	67
-Гејзер	68
-Амбарот остана гладен	69
Бранко НАУМОВСКИ	
-Странци	71
-Умора	71
-Бадеми	72
Проф. д-р Златко ЖОГЛЕВ	
Селото Врањевци во прозното творештво на Божин Андоновски	74
Проф. д-р Гордана СТОЈАНОВСКА	
Лет над урнатите гнезда: Коските на мајка —откопаните гробови во душата	80
Проф. д-р Благоја БРАЈАНОВСКИ	
Златото, како и секој метал, содржи семе за сопствено Размножување	89
Проф. д-р Трајко ОГНЕНОВСКИ	
Старост и стареење	98
Биљана Т. ДИМКО	
Осврт врз делото „Дива мисла“ од акад. Владимир Костов	115
Јован ЃУРОВСКИ	
Литературната критика огледало на критичарот	120
Д-р Весна КАЛПАКОВСКА	
Оксимороните на нашето време Каде ќе се стигне ако се оди напред со назадгазум? ...	127
М-р Добре ТОДОРОВСКИ	
Осврт кон книгата „Светли ликови на просветни работници“ од Ѓорѓи Лазаревски	131
Проф. д-р Благоја БРАЈАНОВСКИ	
Да се стремиме кон прочистена и освежена цивизација	134
Славе КАТИН	
Ѓорѓија — Џорџ Атанасоски од печалбар до познат бизнисмен и хуманист	139
Никола КОЧОВСКИ	
За една тивка неузнаена љубов	145

Зорица НАУМОВСКА	
Проколнати златници	158
Д-р Дијана ХРИСТОВСКА	
Гордана ТРИФУНОВСКА	
Валентина ЃОРЃИЕВСКА	
Магдалена САЈКОВА	
Виолета Б. МИТРЕВСКА	
Промените во наставниот процес како предизвик или кочница во наставната практика	167
Доц. д-р Марија КОТЕВСКА – ДИМОВСКА	
Психолошките аспекти на мултикултурализмот како фактор во безбедноста на Балканот	174
М-р Билјана ПОПОВСКА	
Училишната дисциплина и односот на наставниците кон неа	184
Стојан ЃУРОВСКИ	
Стојан ДАРКОВСКИ	
Индивидуализацијата, пренесувањето и примената на знаењата	190
Проф. д-р Осман КАДРИУ	
Уставен суд на Република Македонија и заштитата на човековите права	199
Д-р Роберто ТРАЈКОВСКИ	
Васко ГИЧЕВСКИ	
Структура и организација на германските единици во состав на Групата армии- Шулиц	209
Васко ГИЧЕВСКИ	
Оданоочувањето во Османлиската Империја	221
Проф. д-р Роберто ТРАЈКОВСКИ	
Осврт врз трудот „Во виорот на војната“ од Бјорн Опфер Клингер	228
Ристе КОТЕВСКИ	
Изгубена младост	233
Проф. д-р Јорде ЈАЌИМОВСКИ	
Демографски движења во Општина Новаци	241
Проф. д-р Борис АНАКИЕВ	
Проф. д-р Ромина КАБРАНОВА	
Земјоделството во Битолска општина и придонесот во земјоделството во Република Македонија	254

Проф. д-р Никола ДИМИТРОВ	
Проф. д-р Цане КОТЕСКИ	
Преглед на истоимени населби од други држави со населби од Општина Новаци како можност за соработка	264
Проф. д-р Цане КОТЕСКИ	
Проф. д-р Никола ДИМИТРОВ	
Проф. д-р Златко ЈАКОВЛЕВ	
Функционално значење на општинскиот центар и карактеристики на социо-географските и економските одлики на развојот на Општина Новаци	276
Божин АНДОНОВСКИ	
Местоположба и родослов на село Врањевци	287
Љупчо ВАСИЛЕВСКИ	
Суводол некогаш и сега	305
Проф. д-р сц. Борис АНГЕЛКОВ	
Лилјана ДОЈЧИНОВСКИ	
Историја на ветеринарната медицина и сточарството во Р. Македонија, со посебен осврт на Пелагонискиот регион (1941-1945)	310

ПРЕГЛЕД НА ИСТОИМЕНИ НАСЕЛБИ ОД ДРУГИ ДРЖАВИ СО НАСЕЛБИ ОД ОПШТИНА НОВАЦИ КАКО МОЖНОСТ ЗА СОРАБОТКА

Проф. д-р Никола В. Димитров
Проф. д-р Цане Котески

Апстракт:

Текстот што го презентираме има цел да ги открие и претстави истоимените населби од други држави со населбите од Општина Новаци. Ова првично претставување на „населби двојници“ пред локалната самоуправа треба да поттикне и иницира соработка во различни сфери од економскиот, општествениот и културниот живот на Општина Новаци со истоимени населби во соседните и други држави.

Клучни зборови: Општина Новаци, населби, соработка, држави, локална заедница

Профил на Општина Новаци

Општина Новаци се протега во јужниот дел на Р. Македонија и зафаќа површина од 773 км² и според површината е петта општина во државата. Располага со голема површина на обработливо земјиште од 22.905 ха, 28.952 ха пасишта и 17.000 ха шуми. Според конфигурацијата на теренот, станува збор на општина со рамничарски, ридест и планински релјеф. Најниска надморска височина е 570 м. а највисока 2520 метри, што претставува висинска разлика од приближно 2000 метри.

Соседни општини: Битола, Могила, Прилеп и државна граница со Р. Грција

Највисок врв: Кајмакчалан 2520 метри

Планини: Ниџе, Селчка Планина, Дрен, Добро Поле.

Реки: Црна Река, Градешка Река, Бела Река, Елешка Река, Коњарка, Сатока и др.

Езеро: Вештачко Суводолско Езеро на РЕК Битола и неколку помали.

Минерални извори: Гермијан, Меџитлија и др.

Населби: општината има 41 село, од кои 34 рамничарски и 7 ридско – планински.

Просечно годишна температура: 10,7°C, највисока 41,2°C, најниска -30°C

Просечно годишно сончеви часови: 2.325 часа

Просечно годишно врнежи: 600 мм на 1м²

Населби двојници

Во нашето интернет истражување откривме дека 11 населби од Општина Новаци имаат свои двојници, и тоа: населбите Бач, Брник, Градешница, Долно Орехово, Маково, Новаци, Ново Село, Орле, Паралово, Рибарци и Суводол.

Секое од наведените има по еден или повеќе двојници или „истоименици“. Село Бач има 2 населби со исто име, Брник исто 2, Градешница 1, Долно Орехово 4, Маково 2, Новаци 3, Ново Село 1, Орле 4, Паралово 3, Рибарци 1 и Суводол 1 населба истоименик. (Види Преглед)

Вкупно наведените 11 населби на Општина Новаци имаат над 24 двојници – истоименици во десет држави (Бугарија, Моладавија, Полска, Романија, Русија, Словенија, Србија, Унгарија, Хрватска и Шпанија). Сепак, напоменуваме, наведениот

број не е конечен. Имено, само за името на село Орле, во Полска регистрираме шест истоимени населби, додека за името на село Маково, во Русија се споменуваат поголем број населби, но и локалитети за кои немаме податок дали се населби.

Како и да е, доколку локалната власт оцени потреба за соработка, ќе мора повеќе да се ангажира, да открива и да воспостави контакти со наведените, но и други населби и општини.

Преглед на населби на Општина Новаци со населби истоименици од разни држави

Р.б.	Име на населба	Име на истоимена населба – „истоименик“
1.	БАЧ	1. Округ Бач– Кишкун е најголем округ во државата. Центар на округот е градот Кишкун. Округот Бач - Кишкун е една од 19-те окрузи во Р. Унгарија. Зафаќа површина од 8.445 км² со 533.710 жители (2008), густина на населеност 63 ж/км², и со 119 населени места Административен центар на округот Бач е градот Кечкемет. Градот Кечкемет има 111.428 жители, површина од 321 км². https://en.wikipedia.org/wiki/B%C3%A1cs-Kiskun_County ; www.bacsiskun.hu/ ; www.kecskemethu 2. Општина и населено место град Бач, во Војводина: се наоѓа во Округот Јужна Бачка, АП Војводина, вкупен број на население 16.268 жители, од кои 10.181 жители во село и <u>6.087 во град Бач</u> (2002 г.). Во 2011 г. Општината имала 14.405 жит. Општината зафаќа површина од 365 км², а атарот на градот има површина од 110 км², густина на населеност од 55 ж/км². Општина Бач е типично рамничарска општина на 92 м.н.в.. Земјоделската површина зафаќа 26.843 ха, а шумската 3140 ха. Општината има 6 населби (Бач - 5673, Бачко Ново Село - 1113, Боѓани - 1030, Вајска - 2975, Плавна - 1308 и Селенча - 3193). Населена со Срби, Словаци, Хрвати, Унгарци, Роми, Румуни и други. Земјоделството е основна дејност особено градинарството, развиена е агроиндустрија, градежништво, трговија и угостителство. Се одгледува пченица, шеќерна репка, сончоглед, јачмен и соја. Се наоѓа во непосредна близина на река Дунав. Бач е оддалечен 62 км од Нови Сад, 140 км од Београд, 120 км од Суботица. Во општината има 6 основни и 1 средно училиште. Бач е еден од најстарите градови во Војводина. Богата историја од бронзено време до денес. Римска населба која се споменува уште од 535 година. средновековен град – Бачка тврдина (14 век), Манастир Боѓани (15 век), Фрањевачкисамостан, Турско купатило и др. Бројно движење на жителите, во 1961 г. – 6.321, 1971 г. – 5916, 1981 – 5994, 1991 – 6046 г. 2002 – 6087; 2011 – 5390 ж. https://en.wikipedia.org/wiki/Ba%C4%8D,Serbia http://www.bacfun.com/
2.	БРНИК	1.Брник, село во јужна Полска, 556 жители. 2.Горни Брник во Словенија, Брник – поранешен аеродром во Љубљана, денес аеродром „Јоже Пучник“
3.	ГРАДЕШНИЦА	Градешница , Село во Бугарија, со 538 жители (2015), општина Криводол, област Враца. Северозападна Бугарија.
4.	ДОЛНО ОРЕХОВО	1.Орехово, село во Украина, реон Попаснајанскиирејон, Област Луганск. Број на жители 621. 2.Орехово, село во Черниговскирејон, Приморски крај, со 213 ж., Русија

		3. Орехово , село во Далњереченски реон, Приморски крај, Русија, има 763 жители (2010) 4. Орехово , село во Бугарија на Родопите. Над.вис.1061 м. жители 159 (2015) Област Смољан, Општина Чепеларе
5.	МАКОВО	1. Маково : село во Бугарија, во Општина Трговиште, 298 жители, 2. Маково , повеќе локалитети и села во Русија
6.	НОВАЦИ	1. Новаци , село во општина Уб во Округ Колубара - Србија, во 2011 година имало 715 жители, 119 м.н.в., површина од 17,7 км²; 2. Новаци (Novaci) Град во округот Гор, Олтенија – Романија . Сместен е во подножјето на планините Паријанг, на реката Гилорт. Управува со четири села со површина од 240 км². Градот има 5431 жители во 2011 г. (во 1977 г. 6464 ж., 1992 г. 6427 ж., 2002 г. 6151 ж. и во 2011 г. 5431 ж.). На 12 км од градот поминува патот за Трансалпина и Ранка (1600 м.н.в.) ново развиено туристичко одморалиште со две скијачки патеки. Може да се искачи на врвот Перега 2136 м. и Парангу Маре 2518 м. https://ro.wikipedia.org/wiki/Novaci Се наоѓа во близина на градовите Паранг (44 км) и ТаргуЈиу (80 км). Има градоначалник и локален совет од 15 советници. Главни туристички атракции се околните Трансалпи - Карпати, пештери, клисури, цркви и манастири. http://invacante.ro/novaci-ghid-turistic/ 3. Новаци , населба –мало село во Молдавија, комуна – општина Тузара, регион Калараши.
7.	НОВО СЕЛО	1. Ново Село , село во Бугарија, Област Видин, Општина Ново Село. Број на жители 1122.
8.	ОРЛЕ	1. Орле : шест села во Полска, лоцирани во северниот и јужниот дел од државата; 2. Општина Орле во градот Загреб , во 2011 година имала 1975 жители, и површина од 57,61 км², во Хрватска; http://www.opcina-orle.hr/ 3. Орле, село во Словенија, во општина Шкофљица во близина на Љубљана, има 195 жители (попис 2002), 1,78 км² ; Долно Орле – Доње Орле, општина Севница, 89 жители, 0,48 км², 189 м.н.в.; Горње Орле во Општина Севница, 45 жители, 2,13 км², 433 м.н.в. 4. Орле , село во Шпанија, во 2006 год. имало 145 ж.,
9.	ПАРАЛОВО	1. Паралово , село во Србија, Општина Нови Пазар, Управен округ Рашки. Вкупно 1333 жители (2011), 511 м.н.в. 2. Паралово , село во Србија, Општина Босилеград, Управен округ Пчињски. Надморска височина 1055 м. жители 104 (2011) 3. Паралово , село во Србија, Косово. Општина Гнилање, Управен округ Косовскопоморавски. 850 м.н.в. Жители 850 (1991).
10.	РИБАРЦИ	Рибарци , село во Србија, општина Босилеград, Управен округ Пчињски, жители 23 (2011), 815 м.н.в.
11.	СУВОДОЛ	Суводол , село во Србија. Општина Смедерево, Управен округ Подунавски. Број на жители 788 (2011), 162 м.н.в.

Профил на неколку истоимени населби

Град Бач:

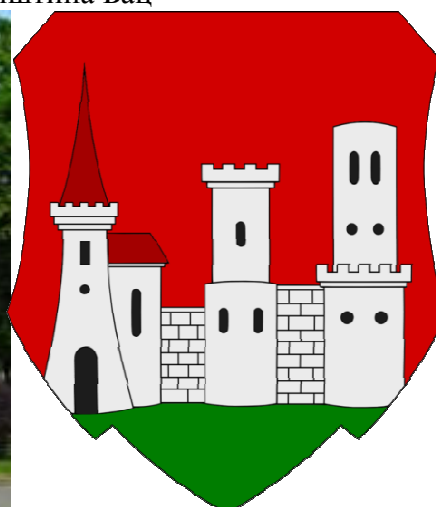
Општина и населено место град Бач, во Војводина: се наоѓа во Округот Јужна Бачка, АП Војводина, вкупен број на население 16.268 жители, од кои 10.181 жители во село и 6.087 во град Бач (2002 г.).

Карта на Република Србија и Општина Бац

Административната зграда на Општина Бач

Грб на Општина Бач

Во 2011 г. Општината имала 14.405 жит. Општината зафаќа површина од 365 км², а атарот на градот има површина од 110 км², густина на населеност од 55 ж/км². Општина Бач е типично рамничарска општина на 92 м.н.в.. Земјоделската површина зафаќа 26.843 ха, а шумската 3140 ха. Општината има 6 населби (Бач - 5673, Бачко Ново Село - 1113, Боѓани - 1030, Вајска - 2975, Плавна - 1308 и Селенча - 3193). Населена со Срби, Словаци, Хрвати, Унгарци, Роми, Румуни и други. Земјоделството е основна дејност особено градинарството, развиена е агроиндустрија, градежништво, трговија и угостителство. Се одгледува пченица, шеќерна репка, сончоглед, јачмен и соја. Се наоѓа во непосредна близина на река Дунав. Бач е оддалечен 62 км од Нови Сад, 140 км од Београд, 120 км од Суботица.

Во општината има 6 основни и 1 средно училиште. Бач е еден од најстарите градови во Војводина. Богата историја од бронзено време до денес. Римска населба

која се споменува уште од 535 година. средновековен град – Бачка тврдина (14 век), Манастир Боѓани (15 век), Фрањевачки самостан, Турско купатило и др.

Бројно движење на жителите, според пописи, во 1961 г. имала 6.321 жител, во 1971 г. – 5916 ж., во 1981 – 5994 ж., 1991 – 6046 ж.; во 2002 – 6087; и во 2011 година – 5390 ж.

Средновековна Бачка тврдина од 14 век

Град Новаци:

Новаци (Novaci) Град во округот Гор, Олтенија – Романија. Сместен е во подножјето на планините Паријанг, на реката Гилорт. Управува со четири села со површина од 240 км². Градот има 5431 жители во 2011 г. (во 1977 г. 6464 ж., 1992 г. 6427 ж., 2002 г. 6151 ж. и во 2011 г. 5431 ж.). На 12 км од градот поминува патот за Трансалпина и Ранка (1600 м.н.в.) ново развиено туристичко одморалиште со две скијачки патеки. Може да се искачи на врвот Перега 2136 м. и Парангу Маре 2518 м. Се наоѓа во близина на градовите Паранг (44 км) и Таргу Јиу (80 км). Има градоначалник и локален совет од 15 советници. Главни туристички атракции се околните Трансалпи - Карпати, пештери, клисури, цркви и манастири.

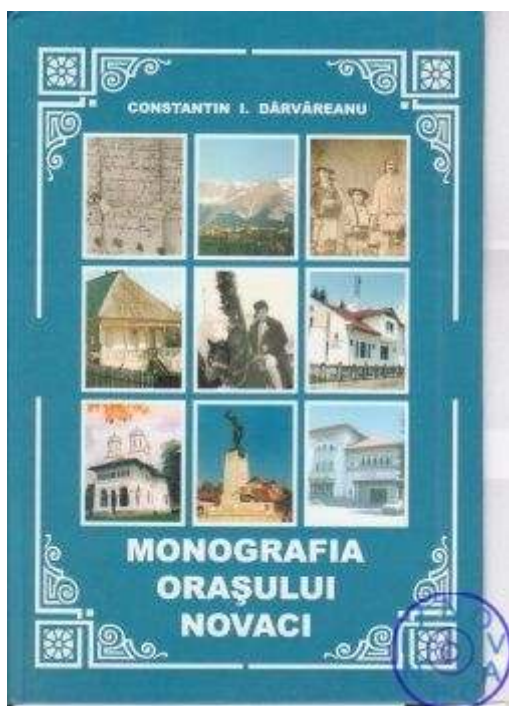
Географска положба во Република Романија на Општина и град Новаци

Локација на град Новаци во планините Трансалпи

Уредена кука за туристи во Новаци Туристичко место Ранка (1600 м.)

Корица од монографија на Новаци

Старата црква во Новаци

Општина Орле:

Општина Орле периферија на град Загреб (Р.Хрватска), има 1975 жители, со површина од 57,61 км². <http://www.opcina-orle.hr/>

Грбот и пејзаж од општина Орле, близу Загреб, Република Хрватска

Можности за соработка

Прегледот што го презентираме е мал прилог за администрацијата на Општина Новаци да продолжи со истражување и да воспостави контакт со населби од други држави за кои процени дека има реални можности за соработка.

Овој нов пристап, прво треба да иницира први контакти со наведените населби, а потоа да се подготват и потпишат договори за соработка, збратимување, културна размена, трговија, соработка во туризмот и други области.

Повод за иницирање на соработка покрај истоимените населби, можат да бидат и истоимените планини, реки, извори, топоними, растенија, истоимени фамилијарни имиња и т.н.

Убедени сме, „истоименоста“ е мотив плус за меѓусебна соработка меѓу населбите и општините.

Се надеваме, оваа наша идеја ќе биде добро прифатена од страна на факторите во општината и во блиска иднина ќе биде реализирана преку конкретни активности.

Литература и интернет страни:

1. Никола В. Димитров & Трајко Огненовски (2009): Население и населби во Битолскиот регион, Битола
2. Трајко Огненовски (2010): Општина Новаци, Новаци
<http://opstinanovaci.gov.mk/>
<http://opstinanovaci.gov.mk/%D0%BE%D1%82%D1%87%D0%B5%D1%82-%D0%BE-%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D0%B8-2013-2016/>
<http://opstinanovaci.gov.mk/2012-2/> (информатори од 2012 до 2017 година)
https://en.wikipedia.org/wiki/Ba%C4%8D,_Serbia
<http://www.opcina-orle.hr/>
https://en.wikipedia.org/wiki/B%C3%A1cs-Kiskun_County